

Horizontālais princips «Vienlīdzība, iekļaušana, nediskriminācija un pamattiesību ievērošana»

1.1.1.5. pasākums 3.kārta

Inese Vilcāne

Labklājības ministrijas Sociālās politikas attīstības un
plānošanas departaments

28/11/2024

Labklājības ministrija

**Eiropas Parlamenta un
Padomes 2021. gada 24.
jūnija regula (ES)
2021/1060**

9. pants. **Horizontālie principi**

Dalībvalstis un Komisija fondu apgūvē nodrošina pamattiesību ievērošanu un atbilstību **Eiropas Savienības Pamattiesību hartai**.

Dalībvalstis un Komisija veic atbilstošus pasākumus, lai programmu sagatavošanas, īstenošanas uzraudzības, ziņošanas un novērtēšanas laikā **novērstu jebkādu diskrimināciju dzimuma, rases vai etniskās izcelsmes, ticības vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ**.

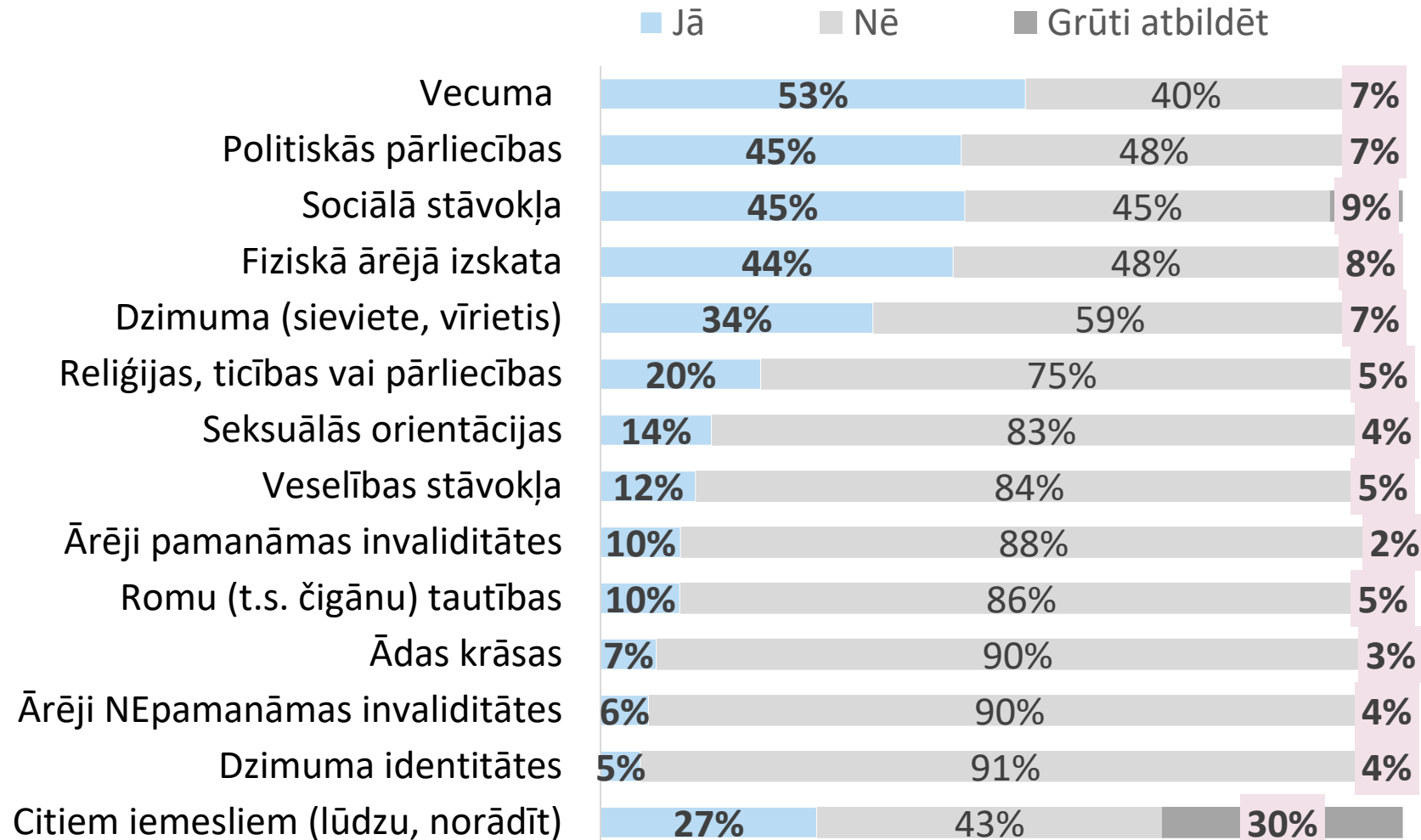
Visā programmu sagatavošanas un īstenošanas laikā jo **īpaši ņem vērā piekļūstamības nodrošināšanu personām ar invaliditāti**.

Saskarsme ar diskrimināciju Latvijā

Q4. Vai Jūs esat saskāries (-usies) ar diskrimināciju (tostarp esat ticis (-kusi) aizvainots

40%

40% no sabiedrības paši ir saskārušies ar diskrimināciju

Bāze: Nacionāli reprezentatīva sabiedrības izlase (n=1056)

Sabiedriskās domas aptauja par sabiedrības izpratni par diskriminācijas aspektiem
<https://www.lm.gov.lv/lv/sabiedriskas-domas-aptauja-par-sabiedribas-izpratni-par-diskriminacijas-aspektiem-28122022>

HP VINPI kritērija minimālās prasības

Specifiskais atbilstības kritērijs (IPIA)

Netieša ietekme uz HP VINPI

3 vispārīgas HP darbības

- projekta vadības un īstenošanas personāls
- informācijas un publicitātes pasākumi
- sociāli atbildīgs iepirkums

3 specifiskas HP darbības, kas īpaši veicina vides un informācijas pieklūstamību personām ar kustību, redzes, dzirdes vai garīga rakstura traucējumiem, vecāka gadagājuma cilvēkiem un vecākiem ar maziem bērniem

1 HP VINPI rādītājs (definēts MK noteikumos)

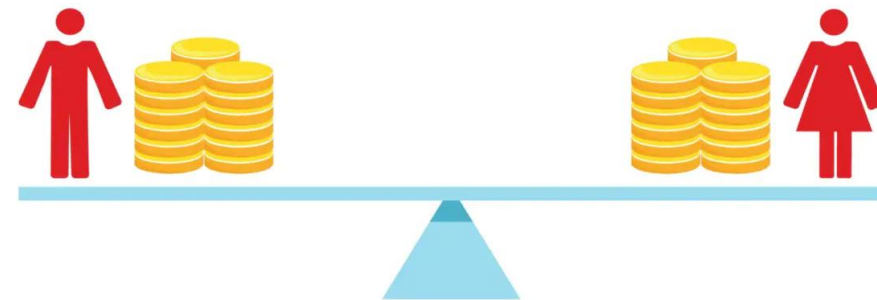
Izmaksas un atbalstāmās darbības, uz kurām attiecas HP

Ministru kabineta noteikumi Nr. 502

- projekta īstenošanā iesaistītā **personāla izmaksas**
- jaunradītu **darba vietu aprīkojuma** (tai skaitā biroja mēbeļu un tehnikas, datorprogrammu un licences) iegādes vai nomas izmaksas
- **komandējumu un dienesta braucienu** izmaksas projekta īstenošanas personālam šo noteikumu
- **izdales un informatīvo materiālu** (par finansējuma saņēmēju) izmaksas (bukleti, uzlīmes, vizītkartes, plakāti, prezentācijas, video)
- **konferenču un semināru organizēšanas izmaksas** (tai skaitā telpu un stendu īre, tehniskā aprīkojuma izmaksas, konferenču materiālu un izdales materiālu publicēšanas izmaksas, sakaru pakalpojumu izmaksas, dalībnieku piesaistes un reprezentācijas izmaksas, uzaicināto ekspertu izmaksas, izmaksas horizontālā principa "Vienlīdzība, iekļaušana, nediskriminācija un pamattiesību ievērošana" darbību īstenošanai)
- **komunikācijas un vizuālās identitātes** prasību nodrošināšanas pasākumi
- **iesaistītais zinātniskais/ tehniskais personāls** (jaunie zinātnieki, maģistranti, doktoranti un doktora grāda pretendenti)

Vispārīgo HP darbību piemēri (I)

Projekta vadības un īstenošanas personāls

- projekta vadības un īstenošanas **personāla atlase tiks nodrošināta bez jebkādas tiešas vai netiešas diskriminācijas**, veicina mazāk pārstāvētā dzimuma piesaisti, personu ar invaliditāti piesaisti un nediskriminē pēc rases, etniskās izcelsmes, dzimuma, vecuma, invaliditātes, reliģiskās, pārliecības, seksuālās orientācijas vai citiem apstākļiem
- sievietēm un vīriešiem tiks nodrošināta **vienlīdzīga darba samaksa** un vienlīdzīgas karjeras izaugsmes iespējas, tostarp nodrošinot dalību apmācībās, semināros, komandējumos
- projekta vadības un īstenošanas procesā **personām ar invaliditāti tiks nodrošināta pieklūstamība**, tostarp, pielāgota darba vieta un pielāgotas informācijas un komunikācijas tehnoloģijas.

Vispārīgo HP darbību piemēri (2)

Komunikācijas un vizuālās identitātes pasākumi

- tiks nodrošināts, ka **informācija tīmeklī ir pieklūstama cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem**, izmantojot vairākus sensoros (redze, dzirde, tauste) kanālus (skat. VARAM vadlīnijas “Tīmekļvietnes izvērtējums atbilstoši digitālās vides pieklūstamības prasībām (WCAG 2.1 AA)” (<https://pieklustamiba.varam.gov.lv/>. Vadlīnijas pieklūstamības izvērtējumam pieejamas šeit: <https://www.varam.gov.lv/lv/wwwvaramgovlv/lv/pieklustamiba>)
- Īstenojot projekta informācijas un publicitātes aktivitātes, to **saturs tiks rūpīgi izvērtēts un tiks izvēlēta** valoda un vizuālie tēli, kas mazina diskrimināciju un stereotipu veidošanos vai uzturēšanu par kādu no dzimumiem, personām ar invaliditāti, reliģisko pārliecību, vecumu, rasi un etnisko izcelsmi vai seksuālo orientāciju (skat. metodisko materiālu “Ieteikumi diskrimināciju un stereotipus mazinošai komunikācijai ar sabiedrību”, (<https://www.lm.gov.lv/lv/media/18838/download>)

Komunikācijas pasākumu piekļūstamība

Fiziska piekļuve bez šķēršļiem

Informācijas piekļūstamība tīmeklī un medijos

Dokumentu, prezentāciju un materiālu piekļūstamība

Braille

Large Print

Drukāto materiālu piekļūstamība

Vairāk par informācijas piekļūstamību: <https://www.lm.gov.lv/lv/informacijas-pieklustamiba-timekla-un-dokumentu-pieklustamiba-1112024>

Informācijas pieklūstamība (II)

EUROPEAN DAY OF PERSONS WITH DISABILITIES 24-25 NOVEMBER 2022

YOUNG PEOPLE WITH DISABILITIES
Sarah Talbi
Belgian national champion of the European Commission's communication campaign on the Disability Rights Strategy

there were so many difficulties. You apply for a post. You never know whether or not to put your disability

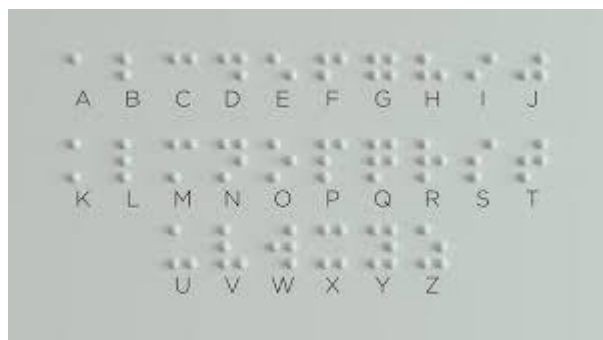
European Commission | #EDPD2022 #EUDisabilityRights #UnionOfEquality #EUAccessCity

Pieklūstams saturs:

- tulkošana zīmju valodā
- subtitrēšana
- reāllaika transkripcija
- Braila druka
- indukcijas cilpas
- raidījumu un pasākumu ierakstīšana

Pieklūstama fiziskā vide:

- izvēle Nr.1: pieklūstamas norises telpas
- izvēle Nr.2 : pacēlāju un pandusu noma
- norādes un piktogrammas

Organizējot pieteikšanos pasākumam, jānoskaidro, vai personai ir nepieciešams atbalsts un kāds tieši!

Personu ar invaliditāti aptaujas rezultāti

LM uzdevumā ir īstenots pētījums “Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām ieviešanas izvērtējums”. Pētījuma mērķis bija izvērtēt ANO Konvencijas ieviešanas progresu, sniedzot pārskatu par valsts īstenoto politikas pasākumu ietekmi uz personu ar invaliditāti vienlīdzīgu tiesību un iespēju īstenošanu un identificēt nepieciešamās turpmākās darbības efektīvas un ilgtspējīgas invaliditātes politikas attīstībai. Pētījuma ietvaros ir veikta personu ar invaliditāti aptauja, lai noskaidrotu personu ar invaliditāti viedokli par sabiedrības attieksmi, vides pieejamību un līdz šim saņemtā atbalsta novērtējums un jomām, kurās būtu nepieciešami uzlabojumi. Lai raksturotu progresu, kas sasniegts pēdējo piecu gadu laikā, personu ar invaliditāti aptaujas rezultāti ir salīdzināti ar 2014. gadā tiesībsarga biroja uzdevumā veikto personu ar invaliditāti aptauju¹. Šīs aptaujas rezultāti ir sakārtoti sešās nodaļās. Pirmajā nodaļā ir aplūkoti vispārējie rezultāti par sabiedrības attieksmi pret personām ar invaliditāti tādā veidā, kā to redz mērķa grupa. Otrajā nodaļā ir apkopoti aptaujas dati, kas raksturo, kā pēdējos piecos gados ir mainījusies personu ar invaliditāti dzīves kvalitāte, aplūkojot iespējas realizēt savas tiesības, saņemt noteiktus pakalpojumus, līdzdalību sociālajā dzīvē u.tml. Turpmākajās nodaļās ir aplūkota situācija atkarībā no personas ar invaliditāti funkcionālo traucējumu veida, piemēram, trešajā nodaļā ir apskatītas situācijas izmaiņas personām ar kustību traucējumiem informācijas pieejamība un vides pieejamības kontekstā. Līdzīgi turpmākajās nodaļās ir secīgi aplūkots personu ar redzes traucējumiem, personu ar dzirdes traucējumiem un personu ar intelektuālās attīstības traucējumiem situācijas izmaiņas.

1. Sabiedrības attieksme pret personām ar invaliditāti

Kopumā vērtējot dažādu iedzīvotāju grupu vai pakalpojumu sniedzēju attieksmi pret personām ar invaliditāti (sk. 4.1. attēlu), redzams, ka tuvākie cilvēki – kaimiņi – un veselības aprūpes iestādes ir tās, kuru atbalstošo attieksmi personas ar invaliditāti izjūt visvairāk. Tā kopumā 38% personas ar invaliditāti vai viņu pārstāvji norāda, ka kaimiņu attieksme ir atbalstoša, un vēl 47% norāda, ka tā ir neitrāla. Kaimiņu attieksmes vērtējums, salīdzinot ar 2014. gadu, nav mainījies. Līdzīga stabila situācija ir veselības aprūpes iestāžu vērtējumā – 33% personas ar invaliditāti norāda, ka šo iestāžu attieksme ir atbalstoša, un 47% – neitrāla.

Sarindojot iestādes un pakalpojumu sniedzējus pēc saņemtā vērtējuma, cik lielā mērā tie ir atbalstoši attieksmē pret personām ar invaliditāti, redzams, ka nākamā grupa ir banku darbinieki (27%, tomēr samērā liels ir arī “grūti atbildēt” atbilžu īpatsvars), pārdevēji veikalos (22%), publisko pasākumu organizatori (22%), valsts un pašvaldību iestādes (20%) un sabiedrisko transporta līdzekļu vadītāji vai konduktori (20%). Visu šo grupu vērtējumā redzams, ka neliela daļa personu ar invaliditāti ir saskārušās arī ar diskriminējošu attieksmi. Visretāk diskriminējošu attieksmi personas ar invaliditāti jutušas saskarsmē ar pārdevējiem veikalos un banku darbiniekiem. Salīdzinot ar 2014. gadu, redzams, ka šo sabiedrības un pakalpojumu sniedzēju grupu attieksmes vērtējums nav būtiski mainījies.

Ziņa vieglajā valodā

▶ Atskaņot tekstu × Aizvērt viegli lasīt

Cilvēku ar invaliditāti aptaujas rezultāti

Labklājības ministrija aptaujāja cilvēkus ar invaliditāti.

Šie cilvēki atbildēja uz jautājumiem par savu dzīvi Latvijā.

Aptaujā noskaidroja cilvēku ar invaliditāti iesaistīšanos sabiedrības dzīvē. Tika jautāts par atbalstu no valsts. Par vides pieejamību cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Par personas ar invaliditāti problēmām.

Cilvēku ar invaliditāti atbildes salīdzināja ar 2014. gada aptauju.

Aptaujas rezultāti ir sakārtoti sešās nodaļās.

Pirmajā nodaļā ir rezultāti par sabiedrības attieksmi.

Otrajā nodaļā ir atbildes par cilvēku ar invaliditāti dzīves kvalitāti.

Trešajā nodaļā ir dati par cilvēkiem ar kustību traucējumiem.

Ceturtajā nodaļā ir dati par cilvēkiem, kam slikta redze.

Piektajā nodaļā ir dati par cilvēkiem, kas slikti dzird.

Sestajā nodaļā ir dati par cilvēkiem ar prāta attīstības traucējumiem.

Cilvēku ar invaliditāti aptaujas rezultāti ir pieejami

Parastais teksts tīmekļa vietnē

Kā izskatās teksts vieglā valodā

IETEIKUMS!!

Lai pārveidotu tekstu «**vieglā valodā**» var izmantot **Chat GPT**

Valoda un vizuālie tēli, kas mazina diskrimināciju un stereotipu veidošanos

Sociāli atbildīgs publiskais iepirkums

MKN 27.p. Publiskos iepirkumus finansējuma saņēmējs un sadarbības partneri veic atklātā, pārredzamā, nediskriminējošā un konkurenci nodrošinošā procedūrā saskaņā ar normatīvajiem aktiem publisko iepirkumu jomā, izvērtējot iespējas iepirkumiem piemērot sociāli atbildīgu publisko iepirkumu.

- sociāli atbildīgi publiskie iepirkumi ir stratēģisks rīks, kas efektīvi virza uz priekšu sociālo un darbaspēka politiku
- sociālās atbildības kritēriji var tikt integrēti visās ar preču, pakalpojumu vai būvdarbu iepirkumu saistītās darbībās
- veicina sieviešu un vīriešu līdztiesību darba vietā, palielina sieviešu dalību darba tirgū un rod labāku līdzsvaru starp darbu un privāto dzīvi

Iepirkumu uzraudzības
birojs

Vadlīnijas sociāli atbildīga
publiskā iepirkuma īstenošanai

<https://www.iub.gov.lv/lv/media/658/download>

HP rādītājs un tam atbilstoša specifiskā HP darbība

HP VINPI rādītājs

VINPI_02.2

Mediju kampaņu, semināru, konferenču un komunikācijas pasākumu skaits, kuros sabiedrības informēšanai tika nodrošināti cilvēkiem ar dažāda veida funkcionāliem traucējumiem piekļūstami formāti (piem., tulkošana zīmju valodā, subtitrēšana, reāllaika transkripcija, raidījumu un pasākumu ieraksti)

Atbilstoša HP specifiskā darbība

semināru, diskusiju, konferenču pasākumu īstenošanā sabiedrības informēšanai tiks nodrošināti cilvēkiem ar dažāda veida funkcionāliem traucējumiem piekļūstami formāti (piem., tulkošana zīmju valodā, subtitrēšana, reāllaika transkripcija, raidījumu un pasākumu ierakstīšana)

HP rādītājs un tam atbilstošā specifiskā HP darbība

HP VINPI rādītājs

VINPI_06.3

Sieviešu skaits atbalsta saņēmēju vidū

KP VIS jāpiesaista jauna specifiska HP darbība: tiks uzskaitīts sieviešu skaits atbalsta saņēmēju vidū

Attiecas uz:

iesaistīto zinātnisko personālu - skaits (tai skaitā jaunie zinātnieki, doktoranti un doktora grāda pretendenti) dalījumā pēc dzimuma

iesaistīto zinātnes tehnisko personālu – skaits (tai skaitā jaunie zinātnieki, doktoranti un doktora grāda pretendenti) dalījumā pēc dzimuma

HP rādītājs un tam atbilstoša specifiskā HP darbība

HP VINPI rādītājs

VINPI_01

Konsultatīva rakstura pasākumu skaits par dzimumu līdztiesības, personu ar invaliditāti vienlīdzīgu iespēju, vecuma nediskriminācijas, etniskās u.c. piederības un pamattiesību jautājumiem, tostarp par tiesiskajiem un praktiskajiem aspektiem

Atbilstoša HP specifiskā darbība

tiks nodrošināti konsultatīva rakstura pasākumi par personu ar invaliditāti vienlīdzīgu iespēju jautājumiem, tostarp piesaistīti eksperti vai nodrošinātas konsultācijas ar nevalstiskajām organizācijām, kas pārstāv personu ar invaliditāti intereses

Citas specifiskās HP darbības

- tiks nodrošinātas **dzimumu līdztiesības ekspertu konsultācijas** (vai konsultatīva rakstura pasākumi) pasākumu un projekta ietvaros izstrādāto materiālu satura izvērtēšanai no dzimumu līdztiesības viedokļa (attiecīgi pievienojot dokumentus, piem. konsultāciju protokolus, pakalpojuma līgumus u.c.) (VINPI_01)
- pasākumos un diskusijās (diskusiju paneļi) tiks **piesaistīti abu dzimumu eksperti**, viedokļu paudēji, lai nodrošinātu abu dzimumu viedokļu, situācijas, vajadzību atspoguļojumu un interešu pārstāvniecību
- tiks nodrošināti **atbalsta pasākumi studējošajiem un pētniecības institūciju darbiniekiem**, kuri aprūpē mazgadīgu bērnu vai tuvinieku, darba un ģimenes dzīves saskaņošanai
- mācību un metodisko līdzekļu **saturs tiks veidots, ievērojot dzimumu līdztiesības principus**, īpašu uzmanību veltot sabiedrībā valdošos stereotipu par dzimumu lomu sadalījumu izskaušanai un nepieļaujot stereotipisku dzimumu attēlojumus mācību līdzekļos (VINPI_02.1)

Jāņem vērā!

- norādīt projekta **budžeta izmaksu pozīcijas**, kuras veicina HP VINPI (ja attiecināms)
- projekta iesniegumā **identificēt galvenās problēmas**, kas skar mērķa grupu, jomā, kurā darbojas projekta iesniedzējs un apraksts, kā projektā paredzētās HP VINPI darbības risinās identificētās problēmas
- sniegt informāciju par projekta vadības un īstenošanas **personālu dalījumā pēc dzimuma** u.c. pazīmes (vai plānots sniegt) un sniegta (vai plānots sniegt) informācija sadalījumā pēc dzimumu u.c. pazīmes par projekta mērķa grupām
- projekta iesniegumā paskaidrot, kā projektu vadībā un īstenošanā **tiks nodrošināta nediskriminācija** pēc vecuma, dzimuma, etniskās piederības u.c. pazīmes un virzīti pasākumi, kas veicina nediskrimināciju un pamattiesību ievērošanu

Jāņem vērā!

- 1) Visām HP vispārīgajām un specifiskajām darbībām KP VIS ir jāpievieno pamatojums, atbildot vismaz uz šādiem jautājumiem:
 - Kā HP darbība ir saistīta ar projekta konkrēto darbību?
 - Kādā veidā projekts īsteno HP darbību? Ko tieši darīs?
 - Kāds ir apliecinājums tam, ka HP darbība tiek īstenota?
 - Kāds būs ieguvums no HP darbības īstenošanas?
- 2) HP darbībām ir jābūt saistītām ar projekta darbības saturu, reāli īstenojamām un pārbaudāmām
- 3) HP rādītājiem ir jāparedz specifiskās HP darbības, kuru īstenošana nodrošinās šī rādītāja sasniegšanu
- 4) Projekta iesniedzēja definētās jaunas HP darbības KP VIS ir jāpievieno kā «Jauna darbība»

Piemērs HP darbības pamatojumam

HP vispārīgā darbība: Personāla atlase bez diskriminācijas

Nosaukums: Personāla atlase bez diskriminācijas

Apraksts:

projekta vadības un īstenošanas personāla atlase tiks nodrošināta bez jebkādas tiešas vai netiešas diskriminācijas, veicina mazāk pārstāvētā dzimuma piesaisti, personu ar invaliditāti piesaisti un nediskriminē pēc rases, etniskās izcelsmes, dzimuma, vecuma, invaliditātes, reliģiskās, pārliecības, seksuālās orientācijas vai citiem apstākļiem

Pamatojums:

Projekta ieviešanā tiks nodrošinātas vienlīdzīgas iespējas darbinieku atlasē, galveno uzmanību pievēršot profesionālajām iemaņām, kvalifikācijai un nediskriminējot darbiniekus dzimuma, invaliditātes, vecuma, etniskās piederības dēļ un citu pazīmju dēļ. Iestādē ir izstrādāti objektīvi darbinieku atlases kritēriji un iestādē ir izstrādāts pretdiskriminācijas plāns, t.sk. izstrādāta kārtībā, kādā tiek iesniegtas sūdzības par iespējamo diskrimināciju un kārtība, kādā tās tiek izskatītas, tostarp, sniegta atgriezeniskā saite sūdzības iesniedzējam (piemērs: Par RTU Dažādības, vienlīdzības un iekļaušanas politikas apstiprināšanu

https://www.rtu.lv/writable/public_files/RTU_par_rt_u_dazadibas_vienlidzibas_un_ieklausanas_politikas_apstiprinasanu.pdf)

Paldies par uzmanību!

Vadlīnijas horizontālā principa “Vienlīdzība, iekļaušana, nediskriminācija un pamattiesību ievērošana” īstenošanai un uzraudzībai (2021-2027)

<https://www.lm.gov.lv/lv/vadlinijas-horizontala-principa-vienlidziba-ieklausana-nediskriminacija-un-pamattiesibu-ieverosana-istenosanai-un-uzraudzibai-2021-2027>

inese.vilcane@lm.gov.lv

